

МІСЦЕ ДЛЯ ДРАКОНА



Київський академічний театр юного глядача на Липках

Вистава «Місце для дракона» за Ю. Винничуком

Сергій Васильєв:

У анонсі спектаклю «Місце для дракона» за повістю Юрія Винничука, розміщеному на сайті Київського театру юного глядача на Липках, стверджується, що це «вистава про ненависть». Там же дізнаємося про оригінальний жанр вистави – «аполітичний детектив». По перегляді, втім, мусимо визнати, що нас трохи ошукали. Аж такої заплутаної детективної інтриги там ніць немає, аполітичність теж виявляється удаваною, а йдеться у виставі не так про саму ненависть, як про маніпулятивні способи її викликати і вічну дурість людей, котрі піддаються таким операціям над собою. Тож, як бачимо, тема «Місця для дракона» така ж позачасова, як і актуальна. У театрі для дітей та юнацтва, де на стінах можна зустріти листівки «Українська мова – це наша зброя у війні з Росією», навіть за підвищеної температури патріотизму, розумієш, що так само, як і факт усвідомлення громадянами, зокрема, й молодими, ворожого агресії оскаженілої країни-сусідки, суспільству необхідний і антидот проти надто агресивної пропаганди, яка, нібито згуртовуючи нас, попутно ще й дегуманізує. Це, гадаю, відчуває і постановник, а фактично автор вистави (крім суто режисерських функцій, він ще сам зробив інсценізацію повісті та вигадав сценографію) Олег Мельничук.

Беручись за втілення твору Юрія Винничука, режисер, гадаю, вирішував для себе дилему: кому саме адресувати виставу. За всієї серйозності проблематики «Місця для дракону», дорослого глядача, мабуть, мав відштовхувати надто казковий характер історії, розказаної письменником. Дітям ця проблематика могла б здатися надто нудною. У підсумку постановник, мабуть, орієнтується на підлітків, і все це змушує його йти на певні художні компроміси. Зокрема, вважаю, він надто багато уваги приділяє експозиційній частині, намагаючись ґрунтовніше познайомити глядачів з героями вистави та обставинами їхнього життя, і через це істотно затягує дію. Можливо, Олег Мельничук не наважується стримати себе і зробити купюри в остаточному варіанті вистави. Утім, варто відзначити добротність і міцність режисерської конструкції. Тут все підпорядковано головній меті: показати, як легко перетворити лінивих та добродушних обивателів на лютих бійців, заразити їх сумнівного штибу ідеологією і примусити стати якщо не вбивцями, то поплічниками покидьків.

Оскільки Олег Мельничук є повноправним автором вистави, він вигадливо організує для себе та акторів ігровий простір, враховуючи при цьому й особливості залу камерної сцени Київського ТЮГу, дотепно використовуючи сходи та балкон. Однак, надзвичайно винахідливою є й сама декорація. Дія «Місця для дракону» фактично відбувається на князівській кухні та в їдальні, за барною стійкою. Окрім того, що все це багате кухонне начиння вигадливо використовується в якості реквізиту, тут, немов на справжній кухні, готують страви і навіть вживають їх, що надає дії природності і органіки, до речі, не зайвої, якщо зважити на дещо утрировану манеру гри деяких акторів. Але цей простір виконує й важливу метафоричну роль. Зрештою, майже до дна оголює суть персонажів, для яких шматок м'яса чи чарка лікеру набагато важливіші за якісь абстракції на кшталт моральних принципів або особистої думки. «Шлункова» психологія, зрештою, і робить людей натовпом, керованою масою.

Актори, здається, охоче приймають продиктовані режисерами правила гри, що, до речі, передбачають і певну виконавську вільність: адже чимало мізансцен свідомо не закріплені, а це стимулює акторську імпровізацію. Користуються цією можливістю не всі, воліючи, як, скажімо, Олександр Вілков (Князь) учергове натягнути на себе маску навіженого психопата. Деякі виконавці (можливо, дається взнаки постійна робота перед анархічною дитячою аудиторією) передають куті меду в пластиці і особливо у вимовлянні тексту, подаючи його на штучно підвищених тонах. Безперечно, гідна компліментів робота Богдана Данилюка, який, граючи Грицька – Дракона-пацифіста-поета-вегетаріанця, створює надзвичайно привабливий та достовірний образ героя, чиею кольчугою, справді, стає природна і непоборна доброта.

Отже, «Місце для дракона» у Київському театрі юного глядача – вистава, можливо, й не найефектніша, але, безумовно, народжена з благородними художніми та громадянськими намірами. Театр говорить про справді важливі речі, не вдаючись до повчання і водночас не забуваючи про сенс гри, де краса і винахідливість цінуються не менше за найактуальніші суспільні ідеї.

Ганна Веселовська:

Юрій Винничук належить до найвідоміших сучасних українських письменників. Його твори входять до шкільної програми, і не випадково одразу два київські театри майже одночасно взяли за інсценізацію його роману «Місце для дракона». Якщо враховувати, що сучасні школярі не надто люблять читати, то намагання театру візуалізувати події твору Винничука видаються цілком виправданими. З іншого боку, роман «Місце для дракона» є складною багатоплановою притчею, де казкові події представлені в історичному, явно політизованому і соціологізованому обрамленні. І ці особливості Винничукової прози, вочевидь, не пішли на користь виставі Київського театру юного глядача на Липках.

Разом з тим, постановник «Місця для дракона» Олег Мельничук вже далеко не вперше береться за інсценізацію складних прозових творів. У його доробку – Кафка, Оруел, Пелевін, чий тексти режисерові вдавалося препарувати на дієві епізоди, виструнчувати сюжетно та розставляти влучні акценти. Усього цього Олег Мельничук у «Місцеві для дракона» не зробив: він просто віддався стихії тексту, який його цілком захопив, а в результаті театр не подолав літературу.

Інсценізація, зроблена самим режисером, отримала формат довгої оповіді, у якій докладно представлені всі перипетії, пов'язані із необхідністю спровокувати дракона Грицька (Богдан Данилюк) вийти на поєдинок та... померти. Не меншу увагу Мельничук приділив і подальшій історії, де Дракони так потрапляє до приготованої людьми пастки, потрактувавши її у вигляді шоу. А точкою відліку для цього калейдоскопу неймовірних перетворень людей на нелюдів, а «нелюдей» на пересічних обивателів стала потреба влади, тобто князя (Олександр Вілков) тримати підданих у вічному страху й демонструвати їм свою міць.

Видається, що Олега Мельничука найбільше цікавлять саме події у замку князя, де в'ються інтриги і порядність є поняттям забороненим. Отож, замкові сцени докладно пророблені режисерськи та сценографічно (сценографія Олега Мельничука). Організуючи їх, постановник використовує свій улюблений прийом одночасної дії на кількох локаціях невеликого сценічного майданчика, що надає подіям та мізансценам природної хаотичності та непередбачуваності. Водночас цей прийом, спрямований на створення атмосфери занурення у плин життя, вимагає від акторів особливої природи існування: тяглої, безупинної. Натомість виконавці ролей у замкових сценах (Данііл Маржець – Радник, Христина Микитин – Настасія, Василь Ключніков – Джура, Олександр Вілков – Князь) виконують ролі у звичному ключі, а тому задум режисера – показати як через буденність пролазить підлість та інтриги, – залишається нереалізованим.

На особливу увагу в цьому спектаклі заслуговує постать дракона Грицька, зіграного Богданом Данилюком. Видається, що ця, в цілому не дуже вдала, затягнута вистава, варта існування лише задля можливості побачити Данилюка у ролі Грицька. Молодому акторові притаманні справжні шарм і чарівність, а його Дракони – щирий сільський хлопець, який найбільше любить природу і читання книжок, – одразу захоплює безпосередністю та відвертістю. Як і задумано, він представляє на сцені антиДракони, істоту ніжну та люблячу, яку політичні інтригани воліють перетворити на жупел й спровокувати на агресію.

Але успіх ролі Богдана Данилюка цим не обмежується, бо ж поступово його антиДракони так мусить перетворитися на кровожерливу тварюку, якою бажають його бачити люди. Акторові вдається відігравати відразу до самого себе, яка охоплює його в процесі власного перетворення. Він гідкий собі, а від цього виглядає зовсім жалюгідним та починає банально блазнювати.

Спровоковане переінакшення Дракони мало стати кульмінаційним моментом вистави і, ймовірно, тому режисер вирішив зробити другу частину спектаклю значно візуально ефектнішою. Тут з'являється постать експресивної вульгарної співачки (Мирослава Філіпович), чия попсо-розпусна поведінка покликана ще раз зацентрувати падіння Грицька. Також в одному з епізодів Олег Мельничук засипає сцену старим взуттям – промовиста вказівка на жертв фашистських концтаборів, після яких залишалися купи зношених черевиків.

Метафоризація подій, яка щільно заповнює першу дію і особливо є прикметною в замкових сценах, де ми пізнаємо натяки на реалії гітлерівської Німеччини, у другій дії підкорюється метушливому переказові змісту. Режисер намагається буквально все-все показати на сценічному майданчику. Скоромовка у показі подій, чимала кількість поверхових сценічних ефектів – усе це нівелює складну соціофілософську притчу, якою здавалася вистава від початку, а спектакль починає нагадувати примітивну казочку. Цьому також чимало сприяють артисти, які грають ролі лицарів, котрі, ймовірно, скористалися для їх виконання своїми акторськими наробками із дитячих вистав.

На загал, причини невдачі цієї цікаво задуманої вистави криються, як видається, в бажанні постановочної групи зробити виставу «і красиву, і розумну». От і вийшло, що перша дія – розумна, а друга – красива. А цілого немає.

Ольга Голинська:

Інтерес до цього твору Юрія Винничука минулого сезону виявили два театри, принаймні з тих, які подали заявки на участь у фестивалі-премії «ГРА» (Київський академічний театр юного глядача на Липках і Український малий драматичний театр). І це, на мою думку, само по собі є свідченням своєчасності, актуальності постановки.

Спектакль позиціонує як виставу для дітей, але тематика виходить далеко за ці рамки. Образ дракона завжди вважався негативним та агресивним, лясним. Однак тут хижак постає добрим, цікавим – він ще молодий і тільки-но пізнає життя, сама безпосередність, пише вірші, навіть гадки не має, як чинити зло. Його наставник Пустельник, провідник у світ людей, радить йому тікати від жорстокої реальності й лишатися на самоті. Але він гине, отруєний Радником.

Дракони зважується на самопожертву заради Принцеси й майбутнього держави Люботина, тобто виявляє себе, як це не парадоксально звучить, більше людиною, аніж самі люди. В результаті йому не знаходиться місця в цій державі, та й узагалі на Землі.

Зазначу, що з двох вистав, представлених на конкурс, у варіанті Українського малого драматичного театру я звернула увагу на саму п'єсу, а у ТЮГівській інтерпретації – на постановку й гру акторів. В обох випадках твір сприймався абсолютно по-різному.

Версія ТЮГу виглядала все ж більш виразно, сучасно (йдеться про відеоперегляд). Проте її не можна назвати доброю, вона доволі жорстока. Можливо, як наш світ, – часом цинічний і невблаганний. От як по-різному можна прочитати один і той самий текст!

Утім, сприйняття спектаклю наживо додало більше запитань, аніж відповідей. Інноваційність режисерського задуму спирається головним чином на інтерактив – із нього, власне, дія розпочинається й ним завершується. Але ж у ТЮГу публіка специфічна – насамперед діти, нехай і різного віку.

На виставі був присутній, мені здається, цілий клас, десь 13–15 років. За їхніми репліками було ясно, що вони далеко не все зрозуміли. Та і як вони могли, наприклад, адекватно сприйняти епізод із купою дитячих туфель

у валізі (алегорія на фашистські концтабори) або звучання нацистського маршу під час акцентування гасла «Смерть драконові!», коли вони віддалені від того часу на кілька десятиліть? То, скоріше, апеляція до старшого глядача...

До слова, й сам фінал, у якому всі раптом оживають, вилізаючи по черзі з... холодильника, – такий собі малоймовірний хепі-енд, – виглядає дещо штучно. Хоча це можна виправдати, знову ж таки, орієнтацією на цільову аудиторію театру. Адже дитина має вийти після вистави не засмученою й пригніченою. Однак, гадаю, можна було б пошукати якесь органічніше вирішення проблеми.

Я б не назвала виставу цілковито художньо цілісною. Попри позитивні зусилля постановників, усе ж є проколи (про деякі вже йшлося).

Викликає повагу вміле використання простору Малої сцени театру (інсценізація, постановка, сценографія та музична концепція Олега Мельничука). Костюми (Олег Татаринів) і пластичне рішення особливого враження не справили.

Щодо музичного оформлення, то тут якраз можна визначити певну композиційну лінію. Хоча використана музика – підібрана, все ж відчутна тенденція до характеризування Дракона класикою типу «Адажіо» Томасо Альбіноні, що окреслює ніжну і вразливу сутність цього персонажа.

Акторський ансамбль у виставі, на жаль, не склався. Розчарував Радник (Даниїл Маржець), у поведінці, ході, жестах якого чомусь вбачалися риси, притаманні представникам сексуальних меншин (!?). Більше того, видалося, що він узагалі не розумів того, що грав. Олександр Вілков (Князь) явно перегравав, перетискав, форсував образ – був надто штучним, пафосним і від того нецікавим.

Найкраще враження з-поміж усіх справив виконавець ролі Дракона Богдан Данилюк. Він був природним, щирим, часом вдало імпровізував і фактично рятував виставу.

Вистава «Місце для дракона» київського ТЮГу – безумовний крок уперед колективу. Але назвати її серед найкращих в Україні за 2019 рік я, на жаль, не можу.

Анна Липківська:

Одразу два київські театри – Малий драматичний та ТЮГ на Липках – звернулися у 2018 р. до повісті-казки Юрія Винничука «Місце для дракона». І справа тут, очевидно, не в тому, що нині цей твір увійшов до шкільної програми, а відтак глядач йому забезпечений. Принаймні, для Олега Мельничука «Місце для дракона» виглядає, значною мірою, продовженням його попередньої постановки – «РН+» Угорського театру з м. Берегова (шорт-лист минулорічного фестивалю-премії «ГРА» у номінації «Найкраща драматична вистава»). У тих самих контурах (адже кухня – місце дії у «Драконі» – нагадує птахокомбінат з «РН+», а вайлуватий дракон Грицько, у шоломі, схожому на танковий або льотний, спідній фуфайці та закоротких штанах на підтяжках, дуже подібний до мешканців останнього, це такий собі «птаха-переросток» – так само не здатний літати, лише не тупо-ентузіастичний, а мрійливо-зворушливий) режисер міркує про індивідуальну свободу в рамках соціальних регламентацій. Хіба що тут акцент зроблений не на особистість, котра протистоїть соціумові або ж розчиняється у ньому, а на суспільну модель, яка спекулює на образі зовнішнього ворога заради примарного «національного єднання».

Питання: чому підхід, який спрацював у «РН+», не є переконливим у «Місці для дракона»? Чому пружний хід попередньої постановки тут дає збій, внаслідок чого вистава виглядає надміру затягнутою й перевантаженою (особливо у своїй експозиційній частині), хоча зміст та меседж у ній доволі прозорі, якщо не сказати – простенькі?

Можливо, річ у тім, що повість В. Пелевіна «Самітник та Шестипалий», яка стала основою берегівської вистави, – це чиста притча, і фантазія режисера тут вільна підбирати будь-які умовності та метафори. У свою чергу, у Ю. Винничука маємо алегорію, занурену у, сказати б, історичну баладу-казку про князя Люботинського та дракона, оздоблену силою-силенною побутових деталей. І хоча в реальному Люботині князі та князівський палац з'явилися тільки у XIX ст., а винничуковий сюжет рівною мірою може стосуватися як Середньовіччя, так і «лицарських часів» аж до XVIII ст., цей умовний часопростір все ж має конкретні контури. Режисер змінює час дії, переносючи останню у тоталітарну державу XX ст., подібну до Третього Рейху (із напіввійськовими чорними одностроями та гучними радіозведеннями), але сама історія надто проста, аби витримувати такі важкі «обладунки», надто оповідною є її характер. Відтак найвдаліший епізод у 2,5-годинній виставі – одна із заключних сцен, де сюжет нарешті переходить у дійову площину і відбувається двобій Лавріна з драконом: вона точно й тонко вирішена режисерськи через «стоп-кадри» – моменти рефлексії учасників поєдинку, у якому обидві сторони геть не бажають фатальної розв'язки, але через їхню пасивність вона, за втручання третьої сили, все ж відбувається.

У підсумку, проте, лишається невизначеним, що ж ми, власне, граємо – притчу? Казку? Соціальну антиутопію? Яка міра гротеску має тут бути? Жанрова дефініція, запропонована театром («аполітичний детектив») нічого не пояснює. До того ж, виникають запитання і щодо адресності спектаклю – забагато «дитячості» (мильних бульбашок з велосипедиками) для вистави для дорослих, забагато «літературності» – як для підлітків.

Актори на кону органічні – от, мабуть, і все, що можна сказати про них. Хіба що не обійшлося без суто ТЮГівського «педалювання» – відверто «мультишно»-дитинним є Дракон Грицько (Петро Хімич), підкреслено «демонічними» – Князь (Олександр Вілков) та його Радник (Євген Бондарський)... Непроясненим – хто він і чого хоче насправді? – лишається у виставі важливий для змісту персонаж Пустельник, вихователь та ідейний натхненник Грицька (Руслан Гофуров).

Ризикну зауважити наостанок іще один нюанс – як на мене важливий, коли не вирішальний.

Текст Ю. Винничука вперше надрукований 1990-го року, і цей «перебудовчий» час «закарбований» у ньому намертво. Він сповнений алегорій та «іносказань» (важко підібрати український адекват) щодо радянської та,

ширше, європейської історії XX століття. Це – дітище тої доби (вірніше – її інерційний «відбій»), коли непрямі висловлювання були, навпаки, найпрямішим шляхом до розуму та почуттів читачів-глядачів.

Нині – інші часи. Про все говорить відкрито, «в лоб». У всесвітньому павутинні не сховатися. Алюзії та алегорії лишилися тільки у «фотожабах» та гумористичних роликах, змонтованих із сучасної хроніки та старих кінофільмів з мультиками. Усе решта – навстіж.

Отже, авторський підхід до теми виглядає архаїчним (або, м'якше кажучи, історично обмеженим – бо хто ж, які часи на нас чекають попереду?), а режисерський – його та власним заручником.

Вистава ТЮГу на Липках «Місце для дракона» спонукає до серйозних роздумів, але не до того, аби включити її до числа найкращих вистав України у номінації «Камерна сцена».

Світлана Максименко:

Аполітичний детектив (так визначає жанр постановки режисер Олег Мельничук, він же – автор інсценізації та музичної концепції) порушує хоч і не політичні, але причинно-наслідкові результати воєн в історії людства. Інколи вони бувають химерними, егоїстичними, як наприклад у змученого неуспіхами власного бізнесу князя Люботинського, який ще й ніяк не може видати заміж свою дочку Настуню. Отже, він мобілізує цілу армію молодих воїнів на боротьбу з Драконом... Чи вбивством ні в чому невинного дракона вичерпалось зло? Чи, навпаки, його породило? Чи не правда, є над чим подумати сучасним українцям

В основі п'єси – повість-казка сучасного українського письменника Юрія Винничука. Події у ній розгортаються в середньовічній Галичині. Князь, який нудьгує у своєму замку, раптом дізнається, що неподалік оселився великий дракон, тож скликає з сусідніх королівств відважних лицарів, щоб видати свою доньку – прекрасну Настасію – за того, хто вб'є дракона. Однак дракон (якого звали Грицьком) виявляється зовсім не злим і не кровожерливим. Замість м'яса він їсть траву та листя, любить читати книжки (зокрема Біблію), пише вірші і не бажає робити нікому нічого поганого. Тоді підступний князь вирішує виманити дракона на бій хитрістю.

Режисер переносить дію вистави на простір камерної сцени театру, час дії – на першу половину XX століття. Німецькі маршові мелодії, стиль зачіски Настасії, білі сорочки та чорні брюки у чоловіків, воєнізований «хакі» костюм у Дракона апелюють до часів Другої світової війни (художник з костюмів Олег Татаринів). Місцем дії у виставі стає кафе? Ресторан? Їдальня? Де ж, як не за барною стійкою, обговорювати чоловікам проблеми війни та миру?!

Реалістично-побутовому способу існування більшості акторів протиставлено іронічно гіперболізований образ інфантильного, мирного, сором'язливого товстуна у воєнізованих галіфе та шкряпаному шлемі на голові – Дракона (Б. Данилюк, П. Хіміч). Уперше він з'являється під металевий скрегіт (як і належить страшному драконові!) згори освітлювального балкону камерної сцени, опираючись мудрим порадам Пустельника навчити захищатися від ворогів. Але дитячий велосипед, мильні бульбашки цікавлять трав'яного Дракона значно більше за безпідставні розмови про герці, битву. Так він думає... Князь (О. Вілков) таки домагається убивства... Де взяти ще стільки драконів, аби кожний мав кого розп'ясти? – Питання відкрите.

Притча-пригода «Місце для дракона» Київського академічного театру юного глядача на Липках про вічний пошук ворога серед нудьгуючого соціуму ані не захопила авторку цих рядків, ані не розчарувала. Тому питання про визнання цієї вистави найкращою для мене теж залишається відкритим.

Людмила Олтаржевська:

Однією з найпроблемніших категорій зведеної афіші українських театрів є вистави для підлітків – тих юних глядачів, які вже вийшли із дошкільного, молодшого та середнього шкільного віку. Тож спектакль «Місце для дракона» – його Театр юного глядача на Липках презентував як аполітичний детектив з рекомендованим віком від 16 років – мав би прислужитися тому, аби ця категорія стала багатшою принаймні на одну позицію. Водночас автор повісті, котра отримала своє втілення на сцені ТЮГу, – відомий український письменник Юрій Винничук, і це також додавало зацікавленості щодо вистави режисера Олега Мельничука. Сюжет про героя, який убиває дракона і одружується з прекрасною принцесою, як в літературі, так і в театрі, м'яко кажучи, не новий. Але ж дракон у Винничука – миролюбивий вегетаріанець, який пише вірші, малює і взагалі йому лише вісім років. Отож, історія обіцяла бути цікавою.

Важко сказати, що спонукало режисера саме таким чином визначити жанр своєї вистави, але детектив вийшов досить умовний. Це швидше фентезі на тему боротьби добра і зла, розмірковування над тим, наскільки непорушними є традиційні уявлення про героїв, драконів, принцес і що спонукає людей воювати між собою... Без політики також не обійшлося. Казкові події відбуваються в умовному князівстві. Режисер переносить їх... на кухню, де за шеф-кухаря – отой самий Радник, який і заварив усю цю кашу.

Вистава вийшла дещо заважкою, зав'язка тривала значно довше, ніж того вимагав сюжет; першій дії, коли доводилося неабияк напружувати увагу та пильність, аби не згубити нитку історії, бракувало динаміки і струнності.

Автор художнього оформлення спектаклю – також Олег Мельничук. Можна по-різному ставитися до того, що режисери перебирають на себе функції художників, але іноді така практика має і позитивний результат. У «Місці для дракона» – пам'ятаємо, що події відбуваються на умовній кухні – просто якийсь парад костюмів різних епох та стилів. Тут вам і мілітарі, і сукня з блискітками, і, звісно ж, кухарські фартухи, і класика з білим верхом та чорним низом (художник з костюмів – Олег Татаринів). Навряд чи така строкатість і стилістичний різнобій може сприяти цілісності вистави.

Найбільш вигашно в акторському ансамблі виглядає Богдан Данилюк у ролі Дракона – добряк і скромняга, такий кумедний, милий, наївний, часом сором'язливий і завжди щирий. Демонічність Радника (Данило Маржець) дещо награна й карикатурна, а вибрики Настуні (Христина Микитин) примушують дівчор у залі замислитися над тим, чи завжди праві батьки, коли сварять їх за поведінку...

Загалом вистава «заважка» для дитячого прийняття, із занадто розлогим сюжетом, за яким юному глядачеві часто складно встигнути. У фіналі «ГРИ» я її не бачу.

Яна Партола:

Повість-казка сучасного українського автора Юрія Винничука «Місце для дракона» в інтерпретації театру перетворюється (трансформується) в «аполітичний детектив». Місце дії – кухня провінційної кав'ярні. Тут всі знають один одного – і кухарі й відвідувачі. Безтурботне, розмірене провінційне життя, зі старої радіоли лунають шлягери початку ХХ ст., лише політичні промови, які переривають пісенні ритми та нагадують політичні промови одного до болю знайомого диктатора, породжують відчуття непевної тривоги. Таким недвозначним натяком на історичний і політичний контекст режисер О. Мельничук надає казці цілком реального підґрунтя. Тож всі подальші сценічні події сприймаються саме через призму політичних катастроф і війн минулого століття.

На очах у глядача нічим не примітний кухар (він же оповідач казки) стає князівським Радником, добрий пан у капелюсі, який кожного ранку п'є тут каву, – самим Князем. Зрештою казкова роль знайдеться для кожного, і всі постануть у досить несподіваних для себе амплу. Безневинний кухар перетвориться на безпринципного вершителя долі, котрий за будь-яку ціну прагне влади. М'язистий і харизматичний красень виявиться боязким лицарем Лавріном, а Дракон – мрійливим поетом. Трагічна історія виявиться лише казкою, загибель Дракона і смерть його вихователя Пустельника – удаваною театральною грою. Лише промови з репродуктора, які знову лунатимуть у фіналі, змусять замислитися над серйозністю моралі казки, жажливою здатністю історії повторюватися. А справжні кровожерливі дракони можуть ховатися в подобі милого кухаря.

Проте глибина реалізації режисерського задуму, організація сценічного середовища у невеликому просторі малої сцени не завжди були вдалі. Не всі актори володіють відчуттям простору, жанру та подвійності гри у запропонованих режисером обставинах, що спричиняє нерівність акторського виконання. На жаль, для входу в топ найкращих дещо бракує цілісності та органічності всіх складових сценічної дії.

Алла Підлужна:

У порівнянні з вже класичним сюжетом Є. Шварца про дракона, версія сучасного українського письменника Ю. Винничука несподівана: у нього зловісна рептилія, яка априорі повинна бути монстром, – добра. З такого неординарного авторського погляду режисер О. Мельничук робить політичний памфлет і театралізує притчу про те, що народоді завжди потрібен дракон і у людській свідомості місце для дракона завжди вільне. Актуальність звернення до такої теми театром сучасної України є справді нагальною.

Образом сценографії стає вигляд захащеного приміщення, що нагадує підсобку з безліччю предметів чи велику кухню. Другий рівень на балконі позначений як місце проживання дракона. Таким розведенням рівнів існування постановник вказує на певні щаблі свідомості персонажів, що протистоятимуть один одному. Верхній виявиться територією духовності і добра. Нижній, приземлений шар дійсності сприйматиметься метафорою місця, де вигадуються збурилі рецепти, «готуються» страви для народу, це зворотній бік процесу, так звана владна кухня. У виставі багато асоціативних моментів, зрозумілих літературних та театральних гіпербол.

Манера існування акторів вирішена у гротесковому ключі, наявна гіперболізація характерів та мотивацій, впізнавані типи виглядають яскраво пародійно. Дія без особливої динаміки, режисер зосереджується на докладному і прискіпливому дослідженні, надає популярній пропагандистській темі – пошукові ворога – комічних та абсурдних рис. Найсимпатичніший у цій історії – Дракон Грицько, який живе собі, не тужить і зовсім не хоче ставати на герц заради якоїсь незрозумілої йому ідеї. Сучасного інтелектуального дракона, який і думає, і читає, і малює (натяк на те, чим може врятуватись нація – культурою і освіченістю?), хочуть повернути до його первісної сутності – вбивати і нищити. Треба поновити протистояння добра і зла. Ляльководи не можуть допустити гармонії, яка заспокоїть людей. Шоу із задурювання мізків повинно тривати! Яскравими театральними засобами показано моменти технології впливу на людину, паралелі – впізнавані. Театр не стає реалістичним проповідником, асоціації працюють не в лоб, а більш тонко, знайдена переконлива театральна форма, що працює на ідею.

Фінальна крапка підтримує стиль режисерської іронії. Чується посвист нового страшного дракона, що наближається. Присутні ціпенють. Аж раптом розуміють, що то свисток чайника, який нарешті закипів! У свідомості глядачів формується мораль театральної притчі. Народ настільки керований, що особливо й напружуватися не треба, аби володіти його мізками. Дракон у кожного в голові свій, та Ланселотів на всіх не знайдеться...

